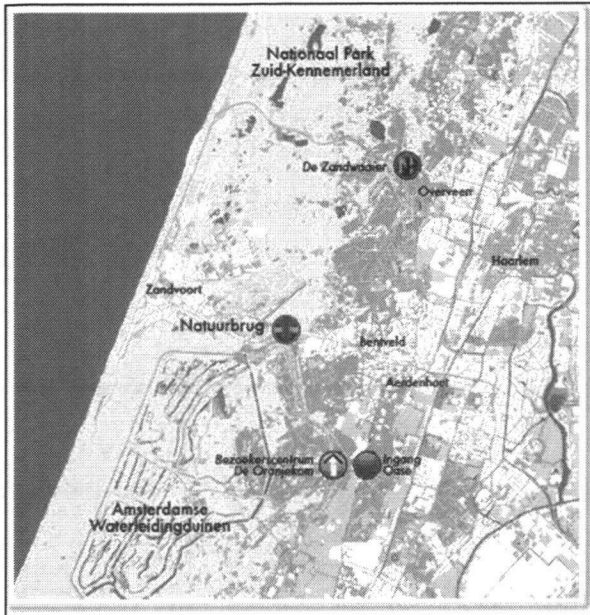

Natuurbrug 'De Zandpoort' en het fietspad door de AWD

Inleiding

De afgelopen twee jaar is er veel commotie geweest over de aanleg van een fietspad door de Amsterdamse Waterleidingduinen (AWD). Zelden zijn de emoties binnen en buiten de Vogelwerkgroep zo hoog opgelopen als bij dit onderwerp. Naast een aantal flinke discussies op VZK (de e-mailgroep van de VWG) en op de Algemene Ledenvergadering, waren er protestwandelingen en regionale tv- en radioreportages over dit onderwerp. Tevens is er een klankbordgroep in het leven geroepen. De taak van deze klankbordgroep was om alternatieve tracés te ontwikkelen, die de voorgestelde route zouden kunnen vervangen. In dit artikel geef ik een overzicht van de aanleiding, het besluitvormingsproces en het uitgebrachte advies.

Al geruime tijd leeft bij de provincie Noord-Holland de wens om een Natuurbrug te realiseren over de Zandvoortselaan. Het verbinden van het Nationaal Park Zuid Kennemerland met de Waterleidingduinen wordt gezien als een belangrijke stap voorwaarts in het verbinden van de Noord-Hollandse duingebieden. Dit vergroot het leefgebied voor zowel plant als dier. Soorten kunnen beter migreren en populaties hebben een grotere kans om in stand te blijven. Natuurbrug 'De Zandpoort' is de eerste brug van vele die zijn gepland tussen Den Helder en de provinciegrens in het zuiden (zie kaartje). Voor realisatie is lange tijd gezocht naar financieringsmogelijkheden. In december 2008 is een aanvraag gedaan bij het Europees Fonds Regionale Ontwikkeling (EFRO). Enige tijd later is deze toegekend. Om de subsidie van de EFRO te kunnen aanvragen en om aan de voorwaarde van de provincie Noord-Holland te voldoen moest er een recreatieve fietsverbinding van de Natuurbrug 'De Zandpoort' richting de Oase worden gerealiseerd. Zonder de fietsverbinding zou de EFRO-subsidie alsnog vervallen en daarmee dus ook de Natuurbrug niet doorgaan. Het oorspronkelijke voorstel van de provincie Noord-Holland en Waternet was een fietspad lopend over de bestaande dienstweg vanaf de Oase naar de Zandvoortselaan. Daartegen is een groot aantal bezwaren geuit door vele personen en verenigingen waaronder de Vogelwerkgroep. De bezwaren waren zowel gebruikspraktische als natuurtechnisch en emotioneel. Omdat de weerstand tegen het voorgestelde tracé enorm was, is door de provincie besloten een klankbordgroep te formeren waarin diverse regionale organisaties zijn vertegenwoordigd.

Bron: www.natuurbrugzandpoort.nl

De klankbordgroep

Begin 2009 is de klankbordgroep voor het eerst bij elkaar gekomen. De samenstelling is zo breed mogelijk gekozen, zodat niet alleen natuurverenigingen, maar ook andere maatschappelijke organisaties hun visie en invloed konden uitoefenen. Vertegenwoordigd waren: Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland, Stichting Duinbehoud, IVN Zuid-Kennemerland, KNNV, Landschap Noord-Holland, vrijwilligers AWD, vrijwilligers Nationaal Park Zuid-Kennemerland, de Ruitervereniging, Wandeloverleg Noord-Holland/Wandelplatform-LAW, de Fietsersbond, Revalidatiecentrum Nieuw Unicum en de Kennemer Golfclub. Daarnaast is door de provincie een onafhankelijk voorzitter ingehuurd, die werd gesecondeerd door de secretaris van het Nationaal Park Zuid-Kennemerland. Gedurende een jaar is de klankbordgroep vrijwel maandelijks bijeengekomen.

De eerste periode zijn de emoties regelmatig flink opgelopen. De oorspronkelijk voorgestelde 'Dienstwegroute' is in eerste instantie als vaststaand gegeven gepresenteerd en dit heeft veel kwaad bloed gezet. Daarnaast werd de onafhankelijkheid van de voorzitter in twijfel getrokken. Na een aantal maanden zijn enkele personen opgestapt uit het overleg, waaronder de

vertegenwoordiger van de Vogelwerkgroep, Hans Vader. Zij zijn deels vervangen door nieuwe vertegenwoordigers. Op dat moment heeft ondergetekende plaatsgenomen in de klankbordgroep. Gelukkig is Hans er als bestuurslid van de VWG steeds bij betrokken gebleven en heeft hij mij ondersteund en scherp gehouden.

Een aantal vergaderingen na de wisseling zijn er zes alternatieve tracés vastgesteld om nader te worden uitgewerkt. Voor de uitwerking is de 'Grontmij Nederland B.V.' door de provincie ingeschakeld. Al na een aantal weken zijn zij met een uitgebreid rapport gekomen, waarin de zes voorgestelde fietsroutes elk zijn onderzocht. De haalbaarheid van elke route is gebaseerd op de volgende criteria: landschappelijke en recreatieve waarde en aantrekkelijkheid, kosten (aanleg en beheer), veiligheid, verstoring (milieu en natuureffecten), juridische haalbaarheid (grondbezit, vergunningen en wetgeving), draagvlak en overige aspecten. Het voert te ver om in dit artikel uitgebreid verslag te doen over de onderzoeksmethoden en conclusies van Grontmij, of om alle routes te beschrijven. Wie het rapport wil nalezen kan contact met mij opnemen zodat ik het kan toesturen.

Globaal bleek uit het rapport dat elke route zijn voor- en nadelen heeft. Echter, alle fietspaden buiten de AWD om bleken vanwege financiële en vooral juridische gronden onhaalbaar. Ook bleken een aantal routes recreatief niet aantrekkelijk genoeg te zijn volgens de EFRO criteria. De twee haalbare tracés die overbleven waren nu juist de twee die door de duinen voeren. De natuurorganisaties binnen de klankbordgroep zijn in reactie hierop niet akkoord gegaan met de werkwijze. Het beperkt aantal onderzochte fietspaden en de grenzen die zijn gesteld aan de opdracht die aan de Grontmij is verstrekt, wilden we uitbreiden.

Hierop heeft de provincie ingestemd met onze eis om een vervolgonderzoek te doen. Opdracht was nu om de vier routes buiten de AWD te gebruiken om zo het best haalbare fietspad te ontwikkelen. Het tweede rapport van Grontmij (ook bij mij te verkrijgen) geeft twee routes deels door en deels buiten de AWD. Beide routes beschrijf ik hieronder door uit het door de klankbordgroep uitgebrachte advies te citeren.

"Combinatievariant:

De combinatie-route is de bijna-ideale route vanuit het oogpunt van natuurbehoud. Hij gaat geheel buiten het Natura 2000 gebied. Drukke autowegen worden vermeden, er wordt voor het grootste deel gebruik gemaakt van bestaande route: 500 meter langs de N201, hierna volgt een zigzagroute langs bebouwing.

Een deel van het tracé gaat echter over particuliere grond. Er is bezien of hier een oplossing voor gevonden kon worden. Echter het verwerven van privé grond van mensen, die geen belang hebben bij een fietspad en liever geen fietsverkeer langs hun terrein willen, is heel moeilijk te realiseren.

Het betreft een groot aantal particuliere eigenaren. Gebleken is dat hier recent onderzoek naar gedaan is door de gemeente Bloemendaal waaruit

blijkt dat dit geen haalbare variant is. Hier is vanuit het project uitvoerig navraag naar gedaan.

Daarom is vervolgens gezocht naar een andere mogelijkheid voor een route die zoveel mogelijk buiten de Waterleidingduinen om loopt. Dit is de zgn. "Buitenrandvariant".

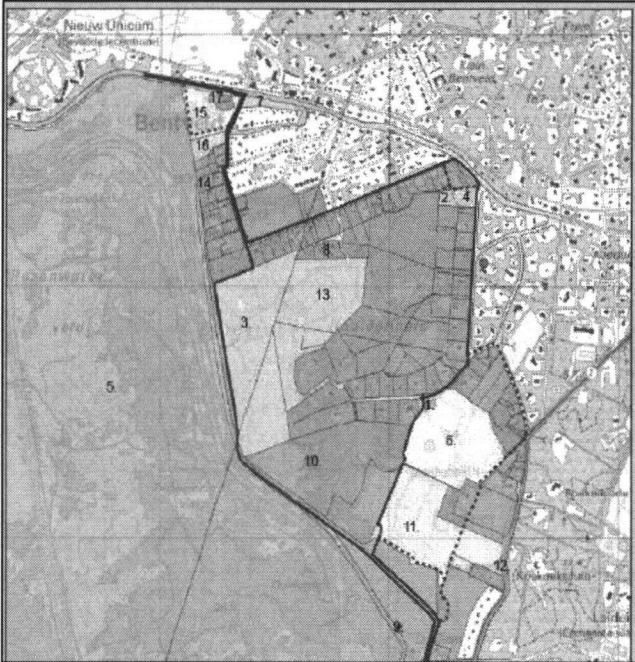
Buitenrandvariant of scoutingroute:

Deze tweede nieuwe mogelijkheid is een route langs/over het terrein van de scouting. Dat lijkt voor een deel op de eerder ontwikkelde hekvariant (zie rapport Grontmij). Het grote verschil is, dat deze nieuwe route vanaf de natuurbrug slechts deels langs/door de AWD loopt, maar eerst een stuk door de villawijk. Vervolgens langs/over het scoutingterrein en daarna het zuid-oostelijk deel van de "hekvariant" (zie rapport Grontmij) volgt en ten noorden van de Oase op de 1e Leyweg komt. Dus deels buiten en deels binnen, maar langs de uiterste rand van de Waterleidingduinen.

Het feitelijke tracé zal worden bepaald in het veld op basis van ecologische waarde en fysieke haalbaarheid. Ook hierbij is een rol weggelegd voor de klankbordgroep."

Uit het bovenstaande blijkt dat de eerste variant de beste keuze is, maar helaas niet te realiseren. De buitenrandvariant (zie kaartje hieronder) gaat deels door de AWD, maar blijkt de best haalbare keuze te zijn met de minste schade voor de natuur.

De natuurorganisaties stonden in deze fase voor de moeilijke keuze om te kiezen uit twee opties. Namelijk: (1) doorgaan met het verzet tegen aantasting van de duinen. Het risico is dan dat de provincie stopt met overleggen en kiest voor het tracé dwars door de duinen, waarop dan mogelijk gerechtelijke stappen noodzakelijk zullen blijken. Bovendien met het risico dat de natuurbrug niet doorgaat, omdat de subsidieverstrekker zich terugtrekt. (2) akkoord gaan met de buitenvariant en afdwingen dat de klankbordgroep bij de realisatie wordt betrokken. Na onderling overleg tussen de natuurorganisaties hebben we besloten om voor de tweede optie te kiezen. De buitenrandvariant tast dan wel de natuur aan, dit is echter een strook van 900 meter langs de rand van de AWD in plaats van 3 km dwars door het duin zoals in de oorspronkelijke route. Een reductie van ruim 2 km aantasting plus de zekerheid van de natuurbug lijkt ons een goed resultaat. Daarnaast zijn gerechtelijke procedures moeilijk te voorspellen en kun je aan het eind zomaar met lege handen staan.

Het gekozen tracé voor het fietspad is de ononderbroken lijn langs de AWD (nr.5). Eigenaren van de aangrenzende grond: 3 Scouting Nederland, 5 Gemeente Amsterdam (AWD), 10 Particulieren, 14 Stichting Trustee Wisman, 15 Woonzorg Nederland, 16 Vve Residence Mollema en 17 Vve 'De Duinkraai'.

Het advies

Nu door de gehele klankbordgroep was besloten om de buitenrandvariant als ons voorkeurstracé aan te bieden aan de provincie, was het zaak om dit goed te verwoorden. Gezamenlijk zijn we gekomen tot een advies waaruit ik zojuist al een passage heb geciteerd. Vanzelfsprekend is dit advies bij mij te verkrijgen voor geïnteresseerden. Ongeacht welk tracé uiteindelijk door de provincie en de gemeenteraad van Amsterdam (eigenaar van de AWD) wordt verkozen, heeft de klankbordgroep in het advies de volgende uitgangspunten geformuleerd:

“Voor het tracé worden de volgende uitgangspunten in meerderheid gesteld: Er mag geen precedentwerking uitgaan van een fietstracé in aansluiting op de natuurbrug voor andere fietspaden door het waterleidingduinengebied. De Waterleidingduinen moet als uniek struingebied behouden blijven.

Aanleg van een nieuw fietspad mag het wandelgenot van de wandelaars niet aantasten: scheiding van wandelaars en fietsers is hierbij het uitgangspunt.

De rust moet behouden blijven, dus fietsers met grote snelheid en grote groepen zoals vaak het geval is bij mountainbikes en racefietsers passen niet in dit N2000-gebied.¹

De realisatie van de natuurbrug moet in het grotere geheel gezien worden. De uitvoering van dit deel van de Ecologische Hoofdstructuur moet opgevolgd worden door de ontsnipperende maatregelen over de spoorlijn en over de Zeeweg. Hieraan wordt eveneens verbonden dat de wandelmogelijkheden aan de noordzijde van de natuurbrug geoptimaliseerd moeten worden pas dan heeft de natuurbrug ook voor deze groep een meerwaarde. Hierbij is de doelstelling dat dit moet leiden tot een beter aaneengesloten wandelgebied en doorgangsmogelijkheden voor wandelaars. Dit zal moeten passen in de (natuur) zoninggedachte. Het wordt aanbevolen de expertise van de vertegenwoordiging van de wandelaars hierbij in te zetten. De zoning zal na realisatie van de natuurbrug door beheerders opnieuw bekeken moeten worden, vanuit oogpunt van natuur en recreatie, omdat door de migratie van dieren (en mensen) over de brug de situatie zal wijzigen. Bestuurlijk commitment moet daaraan verbonden worden.

¹ In dit advies staan nadelige effecten benoemd die de aanleg van een fietstracé kan hebben op de natuur. Dit is ingegeven vanuit het natuurbehoudstandpunt waarbij gesteld wordt dat intensivering van recreatie kan leiden tot extra verstoring. Vanuit dit standpunt is deze ontwikkeling ongewenst. Het feit dat de Waterleidingsduinen al 100 jaar struingebied is, is de basis van de gedachte dat dit behouden moet blijven en fietsers om die reden niet gewenst zijn. Het advies heeft niet de intentie om op enige manier de fietsers in een verkeerd daglicht te stellen.”

Met name de vrees voor precedentwerking, behoud van de rust in de duinen en de aanleg van de natuurbrug aangrijpen om andere zaken aan te pakken, zijn aspecten die een grote rol hebben gespeeld gedurende het gehele proces. Met de geciteerde uitgangspunten is de klankbordgroep van mening dat zo een goede invulling wordt gegeven aan deze aspecten.

Het advies schetst vervolgens ook de gang van zaken binnen de klankbordgroep en een korte beschrijving van de routes. Waar het echt om draait is natuurlijk het concrete advies over het tracé en de maatregelen die daarmee samenhangen. Deze passage luid als volgt:

“Advies

Alles overwegende is de maximale haalbare consensus voor de buitenrandroute. Voor de natuurorganisaties geldt dat zij grote moeite hebben met nieuwe fietspaden door Natura 2000 gebied. Echter in de afweging dat daarmee een natuurbrug gerealiseerd kan worden en een grote bijdrage geleverd kan worden aan de versterking van de natuur in zijn geheel stemmen zij hier mee in.

Hierbij wordt een aantal maatregelen aan dit advies verbonden zoals hieronder omschreven. Door deze maatregelen te treffen kan de invloed die het

fietspad voor het natuurgebied met zich meebrengt deels beperkt worden en compensatie van natuurwaarden opleveren voor het gebied.

Onlosmakelijk verbonden maatregelen.

De natuurorganisaties stellen op rationele gronden (mogelijke schade aan natuurwaarden) de volgende aanvullende maatregelen voor waarin tegemoet gekomen wordt aan hun bezwaren. Deze maatregelen zouden volgens hen in combinatie met het fietspad getroffen moeten worden en ook uit datzelfde project gefinancierd moeten worden.

De natuurverenigingen willen nauw betrokken worden bij het opstellen van de maatregelen en de uitvoering van inventarisaties door een Ecologisch Adviesbureau.

Door de verenigingen te betrekken bij de nulinventarisaties en bij het opstellen van compenserende maatregelen, kan optimale compensatie worden bereikt en wordt de expertise op basis van de kennis van het gebied van hen benut.

Maatregelen die de klankbordgroep voorstaat en als onlosmakelijk aan de realisatie van een fietspad wil koppelen zijn:

Aan weerszijden van het fietspad een 50 meter brede strook inventariseren. Het door de aanlegwerkzaamheden verdwenen c.q. aangetast habitat herstellen en/of omvormen tot natuur met kwalitatief hogere natuurwaarden, dan wel elders nieuw biotoop realiseren met hetzelfde doel. In eerste instantie in de zone rond het fietspad, maar als dit niet te realiseren blijkt dan elders in de AWD zodat het aantal m² behouden blijft.

Stimuleren van de biodiversiteit door gerichte maatregelen.

Het effect van de ingrepen en natuurherstelmaatregelen volgen door nieuwe inventarisaties na 1, 2, 4, 7, 10, 15 en 20 jaar.

Zeer waarschijnlijk worden er vanuit N2000 compenserende maatregelen geëist, omdat er een nieuw fietspad bijkomt in een N2000 gebied. De suggestie wordt gedaan om aanvullend op de bovenstaande maatregelen het fietspad bij de Noordwest Natuurkern in het Nationaal Park Zuid Kennemerland hiervoor in aanmerking te laten komen, omdat in het verleden al een alternatief fietspad is aangelegd. Deze discussie zal aan de orde komen in het licht van het vergunningverleningstracé bij aanleg van het fietspad*.

Bij het optreden van nadelige effecten door het aanleggen van een nieuw fietspad in het natuurgebied zouden onderstaande compenserende maatregelen deze effecten kunnen verzachten. Daarom wordt voorgesteld:

Op de Zandvoortselaan tussen Zandvoort en Aerdenhout vier boombruggen aan te leggen, zodat extra oversteekmogelijkheden voor eekhoorn en boomkruipers gerealiseerd worden om de weg te passeren.

Vijf bunkers op de Stokmansberg (die momenteel minder geschikt zijn voor vleermuizen) in de noordoostelijke hoek van de Waterleidingduinen, door inrichtingsmaatregelen te verbeteren voor overwinterende vleermuizen. Na-

tuurvriendelijke oevers langs de randen van de waterwinkanalen te realiseren.”

Door het advies op deze wijze te formuleren verzekeren wij ons van een verdere inbreng in de aanleg van het fietspad. Hoewel de schade aan de duinen zo min mogelijk zal zijn, is het onvermijdelijk dat de natuur wordt aangetast. De genoemde maatregelen compenseren het verlies en grijpen kansen aan om ook elders de natuur te helpen.

Het advies is 1 september door de gemeenteraad van Amsterdam behandeld en in zijn geheel overgenomen. Alle partijen met uitzondering van de SP, gaan akkoord met het voorgestelde tracé en bijhorende maatregelen. Dit houdt in dat de subsidie definitief wordt toegekend en met de aanleg van de natuurbrug begonnen kan worden. U kunt dit volgen en tevens andere informatie vinden op www.natuurbrugzandpoort.nl. Omdat bij de verdere aanleg van het fietspad de klankbordgroep betrokken zal worden kan de Vogelwerkgroep de rest van het project met een kritisch oog blijven volgen. Ik zal hier te zijner tijd ook verslag van doen.

Tot slot

Heeft u na het lezen van dit artikel vragen of opmerkingen over de klankbordgroep, het fietspad en/of de natuurbrug dan kunt u vanzelfsprekend contact met mij opnemen. Mijn contactgegevens staan hieronder.

Rest mij nog om mijn medeleden van de klankbordgroep te bedanken voor de prettige samenwerking. Zonder iemand tekort te willen doen, wil ik toch de volgende personen noemen: Arnoud van der Meulen (Stichting Duinbehoud), Dik Vonk (KNNV), Christien Kemp (Vrijwilligers AWD), Hans Kerkhoff (IVN), Lothar Valentijn (Landschap Noord-Holland) en Jacqueline Groen (NPZK). Het bestuur en de leden van de Vogelwerkgroep dank ik voor het in mij gestelde vertrouwen.

Peter van Holland
Peter3012@hetnet.nl
06-13303108